R A N - 2 0 0 8 0 0 0 1 0 6 0 3 0 0 0 1

RAN-2008000106030001

T.Y.B.Com. (NON NEP) (Sem.- VI) Examination March - 2026

Business Administration

સૂચના : / Instructions	Seat No.:
(1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book (2) જમણી બાજુએ દર્શાવેલ ગુણ પ્રશ્નના કુલ ગુણ છે. The figures to the right indicate the total marks for each question.	Student's Signature

Q. 1. નીચે દર્શાવેલ પ્રશ્નોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો. **15**

Choose the correct option from the questions given below.

1. માલસામગ્રી સંચાલનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય નીચેના પૈકી કયા કાર્ય દ્વારા સૌથી યોગ્ય રીતે વ્યક્ત થાય છે?
   [A] ઉત્પાદન પ્રક્રિયા ખોરવાય નહીં તે માટે જરૂરી સામગ્રી સમયસર ઉપલબ્ધ કરવી
   [B] બજારમાં વેચાણ વ્યૂહરચનાને મજબૂત બનાવવી
   [C] સંસ્થાની કુલ આવકમાં વધારો લાવવો
   [D] ગ્રાહકો સાથે લાંબા ગાળાના સબંધો વિકસાવવું
   The central purpose of materials management is best demonstrated through which of the following activities?
   [A] Making required materials available in time to avoid disruption in production
   [B] Strengthening market-oriented sales strategies
   [C] Maximizing overall organizational revenue
   [D] Building long-term relationships with customers

2. માલસામગ્રી સંચાલનમાં, ખર્ચ અસરકારકતા અને અનુકૂળ ખરીદી શરતો પ્રાપ્ત કરવા માટે કયું કાર્ય સૌથી વધુ જવાબદાર ગણાય છે?
   [A] માંગનું અનુમાન અને ખરીદી માટે આયોજન કરવું
   [B] સપ્લાયર પસંદગી, ભાવચર્ચા અને ઓર્ડર આપવાની પ્રક્રિયા
   [C] જથ્થા ફરત અને વપરાશનું રેકોર્ડ રાખવું
   [D] સંગ્રહસ્થળની સુરક્ષા અને જાળવણી સુનિશ્ચિત કરવી
   In materials management, which function is primarily responsible for achieving cost efficiency and favorable purchasing terms?
   [A] Forecasting material requirements and planning purchases
   [B] Supplier selection, price negotiation, and order placement
   [C] Maintaining records of inventory movement and usage
   [D] Ensuring safety and upkeep of storage facilities

3. ખરીદી કરતી વખતે માત્ર ઊંચી ગુણવત્તા કે ઓછી કિંમતને બદલે, ઉપયોગના હેતુને અનુરૂપ સામગ્રી પસંદ કરવી કયા ખરીદી સિદ્ધાંતને સૂચવે છે?
   [A] લઘુત્તમ કિંમતનો સિદ્ધાંત
   [B] યોગ્ય ગુણવત્તાનો સિદ્ધાંત

[C] મહત્તમ ગુણવત્તાનો સિદ્ધાંત
[D] બજાર ઉપલબ્ધતાનું સિદ્ધાંત

When purchasing decisions focus on selecting materials suitable for the intended use rather than merely choosing the highest quality or lowest price, which purchasing principle is being applied?
[A] Principle of minimum cost
[B] Principle of right quality
[C] Principle of maximum quality
[D] Principle of market availability

4. કંપનીની ખરીદી પ્રક્રિયામાં વિશ્વસનીય અને યોગ્ય સપ્લાયર પસંદ કરતી વખતે સામાન્ય રીતે નીચેના પૈકી કયા માપદંડોનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે?
[A] સપ્લાયરનું બ્રાન્ડ નામ અને બજારમાં તેની પ્રસિદ્ધિ
[B] સામગ્રીની ગુણવત્તા, કિંમતની સ્પર્ધાત્મકતા, સમયસર ડિલિવરી અને ઉત્પાદન ક્ષમતા
[C] સપ્લાયર દ્વારા આપવામાં આવતી ગ્રાહક સહાય સેવાઓ
[D] સપ્લાયરનું ઓફિસ સ્થાન અને ભૌતિક દેખાવ

During the purchasing process of a company, which set of criteria is typically evaluated when selecting a reliable and suitable supplier?
[A] Supplier's brand name and market popularity
[B] Quality of materials, price competitiveness, delivery reliability, and production capability
[C] Customer support services offered by the supplier
[D] Supplier's office location and physical appearance

5. કંપનીમાં માલસામગ્રી અંકુશ સફળતાપૂર્વક અમલમાં આવે છે ત્યારે તેનું સૌથી મહત્વપૂર્ણ પરિણામ કયું જોવા મળે છે?
[A] જથ્થાની અછત તથા અતિરિક્ત સંગ્રહ વચ્ચે સંતુલન જાળવવું
[B] સપ્લાયર સાથે ભાવચર્ચા કરવાની પ્રક્રિયા સરળ બનાવવી
[C] બજારમાં ઉત્પાદનોની માંગ વધારવી
[D] ઉત્પાદન માટે નવી ટેક્નોલોજી વિકસાવવી

When materials control is effectively implemented in a company, which outcome most clearly reflects its role?
[A] Maintaining a balance between stock shortages and excess inventory
[B] Simplifying price negotiations with suppliers
[C] Increasing market demand for products
[D] Developing new production technologies

6. માલસામગ્રી, મશીનરી અને માનવશ્રમની મદદથી ભૌતિક વસ્તુનું સર્જન કરવાની પ્રક્રિયાને શું કહેવામાં આવે છે?
[A] સંગ્રહ
[B] ઉત્પાદન
[C] વિતરણ
[D] ખરીદી

The process of creating a physical product with the help of materials, machinery, and human labor is called.
[A] Storage
[B] Production

[C] Distribution
[D] Purchasing

7. જોબ પ્રોડક્શનની પ્રાથમિક લાક્ષણિકતા શું છે?
[A] પુનરાવર્તિત ધોરણે પ્રમાણભૂત વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરવું
[B] ગ્રાહકની જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે નવી વિશિષ્ટતાઓ સાથે ઉત્પાદન કરવું
[C] મોટા પાયા પર ઉત્પાદન કરવું
[D] નવા ઉત્પાદનોનો સતત આઉટપુટ જાળવી રાખવું
What is the primary characteristic of job production?
[A] Producing standardized products on a repetitive basis
[B] Producing according to specific customer requirements
[C] Producing on a large scale
[D] Maintaining a continuous output of new products

8. ઉદ્યોગ માટે સ્થાન પસંદ કરતી વખતે સામાન્ય રીતે કયા મુદ્દાને નિર્ણય પ્રક્રિયામાં ગણતરીમાં લેવામાં આવતું નથી?
[A] કાચા માલ અને બજાર સુધી પહોંચવાની સગવડ
[B] સરકારી કાયદા તથા નિયમોની અસર
[C] કર્મચારીઓની વ્યક્તિગત ખુશી
[D] પરિવહન અને સંચાર સુવિધાઓ
When selecting a location for an industry, which of the following is generally not considered a deciding factor?
[A] Accessibility to raw materials and markets
[B] Impact of government laws and regulations
[C] Personal satisfaction of employees
[D] Availability of transport and communication facilities

9. નીચેનામાંથી કયું ઉત્પાદન આયોજનના મુખ્ય ફાયદાનું શ્રેષ્ઠ રીતે વર્ણન કરે છે?
[A] તે વિભાગો વચ્ચે સંકલન વધારે છે.
[B] તે સ્વયંસ્ફૂર્ત નિર્ણય લેવાની મંજૂરી આપે છે.
[C] તે ફક્ત મજૂર ખર્ચ ઘટાડવા પર જ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
[D] તે અણધાર્યા પરિણામો તરફ દોરી જાય છે.
Which of the following best describes the main benefit of production planning?
[A] It improves coordination among departments.
[B] It allows spontaneous decision-making.
[C] It focuses only on reducing labor costs.
[D] It leads to unexpected outcomes.

10. ઉત્પાદન અંકુશનો પ્રાથમિક અર્થ શું છે?
[A] ઉત્પાદન પ્રક્રિયા યોજના મુજબ ચાલે તેની દેખરેખ રાખવી
[B] બજારની માંગ અનુસાર ભાવ નક્કી કરવો
[C] ઉત્પાદનોના વિતરણ માટે વ્યવસ્થા કરવી
[D] કર્મચારીઓ માટે પગાર અને પ્રોત્સાહન નક્કી કરવું
What is the primary meaning of production control?
[A] Monitoring and regulating the production process to ensure it follows the plan
[B] Fixing prices according to market demand

[C] Arranging distribution of finished goods
[D] Deciding wages and incentives for employees

11. નીચેનામાંથી કયું TQM ની મુખ્ય લાક્ષણિકતાનું શ્રેષ્ઠ વર્ણન કરે છે?
[A] વસ્તુની ગુણવત્તા પર વિશેષ ધ્યાન
[B] કર્મચારીઓની સહભાગીદારી અને સશક્તિકરણ
[C] ટૂંકા ગાળાના આયોજન અને અમલીકરણ
[D] જડ સંગઠનાત્મક માળખું
Which of the following best describes the main characteristic of TQM?
[A] Special emphasis on product quality
[B] Employee participation and empowerment
[C] Short-term planning and implementation
[D] Rigid organizational structure

12. TQM (Total Quality Management) માં ''બેન્ચમાર્કિંગ'' શબ્દનો મુખ્ય અર્થ શું થાય છે?
[A] ગુણવત્તામાં સુધારો લાવવા માટે ચોક્કસ પ્રક્રિયાઓમાં ફેરફાર કરવો
[B] સંસ્થાની પ્રોડક્ટ્સ અથવા પ્રક્રિયાઓની ઉધોગની શ્રેષ્ઠ પ્રોડક્ટ્સ સાથે તુલના કરવી
[C] માત્ર આંતરિક પ્રક્રિયાઓ પર જ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું
[D] બાહ્ય તુલના વિના મનસ્વી લક્ષ્યો નક્કી કરવા
In TQM (Total Quality Management), what does the term "Benchmarking" refer to?
[A] Making specific changes in processes to improve quality
[B] Comparing an organization's products or processes with the best practices in the industry
[C] Focusing only on internal processes
[D] Setting arbitrary goals without external comparison

13. પર્યટનનું મહત્વ સૌથી યોગ્ય રીતે કયું નિવેદન દર્શાવે છે?
[A] પર્યટન માત્ર પર્યાવરણીય રક્ષણ સુધી સીમિત રહે છે
[B] પર્યટન સ્થાનિક અર્થતંત્રને મજબૂત બનાવે છે અને રોજગારની તકો ઊભી કરે છે
[C] પર્યટન સાંસ્કૃતિક સંપર્કોને અવગણે છે
[D] પર્યટન પરિવહન સુવિધાઓના વિકાસમાં અવરોધ કરે છે
Which statement best describes the importance of tourism?
[A] Tourism is limited only to environmental protection
[B] Tourism strengthens the local economy and creates employment opportunities
[C] Tourism ignores cultural interactions
[D] Tourism hinders the development of transportation facilities

14. ટકાઉ પર્યટન સંચાલનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય કયો ગણાય છે?
[A] અનિયંત્રિત સામૂહિક પર્યટનને વધારવું
[B] પર્યાવરણીય નુકસાન ઘટાડીને સંરક્ષણને પ્રોત્સાહન આપવું
[C] માત્ર વધુ ખર્ચ કરતા પ્રવાસીઓને આકર્ષવું
[D] પર્યટન પ્રવૃત્તિઓને એક જ ઋતુ સુધી મર્યાદિત રાખવી
What is considered the main objective of sustainable tourism management?
[A] Promoting uncontrolled mass tourism
[B] Reducing environmental damage and encouraging conservation
[C] Attracting only high-spending tourists
[D] Limiting tourism activities to a single season

15. ગુજરાતની પ્રવાસન નીતિની વિશેષતા તરીકે કયા મુદ્દા પર ભાર મૂકવામાં આવે છે?
[A] ઈકોટુરિઝમના વિકાસને અવગણવું
[B] ઈકોટુરિઝમ સહિત ટકાઉ અને જવાબદાર પર્યટનને પ્રોત્સાહન આપવું
[C] સ્થાનિક સમુદાયોની ભાગીદારી ઘટાડવી
[D] માત્ર શહેરી વિસ્તારોના પર્યટન પર જ ધ્યાન આપવું
Which aspect is emphasized as a key feature of Gujarat's tourism policy?
[A] Neglecting the development of ecotourism
[B] Promoting sustainable and responsible tourism including ecotourism
[C] Reducing participation of local communities
[D] Focusing only on urban tourism

Q. 2. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ ચાર) **08**
Answer the following questions briefly. (Any Four)

1. માલસામગ્રી સંચાલન એટલે શું?
2. હેજિંગ એટલે શું?
3. સ્ટોકલેસ ખરીદીનો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.
4. ઉત્પાદન અને ઉત્પાદકતા, વચ્ચે શું ભેદ છે?
5. સિક્સ સીગ્મના ખ્યાલની સમજ આપો.
6. બેન્ચ માર્કિંગ એટલે શું? અને એના સ્ત્રોતો જણાવો.
7. પ્રવાસન સંચાલનનો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.
8. ઈકો ટુરિઝમનો અર્થ આપો.

1. What is material management?
2. What is meant by hedging?
3. Explain the meaning of stockless purchasing.
4. What is the difference between production and productivity?
5. State the concept of Six Sigma.
6. Give the meaning of benchmarking and state its sources.
7. Give the meaning of tourism management.
8. Give the meaning of ecotourism.

Q. 3. [A] ''ખરીદવુ કે બનાવવું'' ના નિર્ણયને અસર કરતા પરિબળોની ચર્ચા કરો. **07**
Discuss the factors affecting the "Make or Buy" decision.

[B] સ્થાન પસંદ કરતી વખતે ઉત્પાદનને લગતા પરિબળોની સમજુતી આપો. **06**
Explain the factors related to production while selecting a location.

OR

Q. 3. [A] ઉત્પાદન આયોજનનો અર્થ અને તેનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરો. **07**
Explain the meaning of production planning and its importance.

[B] માલસામગ્રી સંચાલનનું કાર્યક્ષેત્ર સમજાવો. **06**
Explain the scope of materials management.

Q. 4. [A] ટૂંક નોંધ લખો (ગમે બે)/Write a short note (Any two) **08**

1. કેન્દ્રિત ખરીદીનો અર્થ અને તેના લાભો.
2. સંગીન ખરીદીના સિદ્ધાંતો
3. TQM ની કાઇઝેન પદ્ધતિ

4. પ્રવાસનના લક્ષણો

1. Meaning of centralized purchasing and its advantages.
2. Principles of sound purchasing.
3. Kaizen method of TQM.
4. Characteristics of tourism.

Q. 4. [B] કેસ સ્ટડી/Case Study **06**

અલ્ફા એપ્લાયન્સિસ એક મધ્યમ કદની સંસ્થા છે, જે ઈલેક્ટ્રિક મિક્સરનું ઉત્પાદન કરે છે. ગ્રાહક માંગમાં અસ્થિરતા અને વેચાણ વિભાગ તથા ઉત્પાદન વિભાગ વચ્ચે સંકલનની કમીને કારણે સંસ્થાને ક્યારેક વધારાનો જથ્થો અને ક્યારેક વિતરણમાં વિલંબ જેવી સમસ્યાઓનો સામનો કરવો પડે છે. ઉત્પાદન સમયપત્રકમાં વારંવાર છેલ્લી ક્ષણે ફેરફાર થવાથી ઓવરટાઈમ ખર્ચ વધે છે. યંત્રો નિષ્ક્રિય રહે છે અને કામદારોમાં અસંતોષ સર્જાય છે. સંસ્થાનું વ્યવસ્થાપન હવે માંગ અનુમાન, ઉપલબ્ધ સંસાધનો અને વિતરણ પ્રતિબદ્ધતાઓ વચ્ચે સંતુલન સાધવા માટે સુવ્યવસ્થિત ઉત્પાદન આયોજન પદ્ધતિ અપનાવવાનો વિચાર કરી રહ્યું છે.

પ્રશ્નોઃ

1. અલ્ફા એપ્લાયન્સિસને ઉત્પાદન આયોજન સંબંધિત કઈ સમસ્યાઓનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે?
2. અસરકારક ઉત્પાદન આયોજન દ્વારા સંસ્થા કાર્યક્ષમતા અને ગ્રાહક સંતોષમાં કેવી રીતે સુધારો કરી શકે?

Alpha Appliances is a mid-sized company manufacturing electric mixers. Due to fluctuating customer demand and poor coordination between the sales and production departments, the company often faces either excess inventory or delayed deliveries. Production schedules are frequently changed at the last minute, leading to overtime costs, machine idle time, and worker dissatisfaction. Management is now considering a structured production planning system to balance demand forecasts, resource availability, and delivery commitments

Questions:

1. Identify the production planning problems faced by Alpha Appliances.
2. How can effective production planning help the company improve efficiency and customer satisfaction?